

- комфортні умови праці.

Висновки. Автоматизоване робоче місце (АРМ) – це індивідуальний комплекс, який забезпечує виконання більшості функцій фахівця управління, поєднуючи собою комплекс технічних, програмних, інформаційних та інших засобів. АРМ є суттєвим чинником успіху будь-якого підприємства чи установи, тому що завдяки йому збільшується продуктивність праці фахівців.

Як основна складова інформаційних систем, АРМ реалізується технологією обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів.

Список використаних джерел

1. Автоматизовані інформаційні технології в економіці : підручник / Під ред. проф. Г.А. Титоренко. – М. : Комп'ютер, 2013. – 122 с.
2. Білан Б.С. Інформатика та інформаційні технології : навч. посібник: європ. кредитно-трансферн. система / Б.С. Білан, І.М. Карпович. – Рівне : НУВГП, 2013. – 197 с.
3. Гончаренко А.П. Автоматизована інформаційна система реєстрації, пошуку й аналізу науково-технічних заходів / А.П. Гончаренко, А.Ф. Каретнікова // НТУ : Науково-практичний інформаційний журн. – К. – 2013. – №3. – С. 49-52.
4. Горовий В.М. Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного суспільства / В.М. Горовий. – К. : НБУВ, 2011. – 300 с.
5. Горовий В.М. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурси : монографія / В.М. Горовий. – К. : НБУ ім. Вернадського, 2012. – 360 с.
6. Швед В.В. Автоматизоване робоче місце сучасного менеджера як основа інноваційної трансформації розвитку підприємства / В.В. Швед, Л.О. Чорна // Регіональна бізнес-економіка та управління. – Вінниця. – 2011. – №2. – С. 72-79.

*Бондар Т.Л., к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ;
Бойчук Т.В., магістрант,
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

FEATURES OF ORGANIZATION OF INTERNAL CONTROL OF MONEY FUNDS OF ENTERPRISE

Анотація. У статті окреслено передумови та суб'єкти організації внутрішнього контролю руху грошових коштів. Визначено організаційні положення в частині розробки етапів організації внутрішнього контролю операцій, пов'язаних з рухом грошових коштів (дослідницький, підготовчий, методичний та результативний). Сформовано перелік контрольних процедур, які застосовуються на методичному етапі організації внутрішнього контролю руху грошових коштів.

Ключові слова: грошові кошти, рух грошових коштів, контроль, внутрішній контроль, контрольні процедури.

Abstract. The article outlines the preconditions and subjects of the organization of internal control of cash flow. The organizational provisions are defined in the development of the stages of organization of internal control of operations related to the movement of funds (research, preparatory, methodical and effective). The list of control procedures that are used at the methodical stage of the organization of internal control of cash flow is formed.

Keywords: cash, cash flow, control, internal control, control procedures.

Постановка проблеми. Функціонування підприємства неможливе без використання фінансових ресурсів, основне місце серед яких посідають грошові кошти. Їх надходження відбувається внаслідок господарських операцій і витрачання вимагає суворого цільового спрямування на досягнення поставлених цілей підприємства. Для прийняття ефективних управлінських рішень керівна ланка підприємства потребує не лише достовірної та своєчасної інформації про стан грошових коштів, а також виникає необхідність в організації налагодженої системи їх збереження. Тому, на сьогодні, істотної важливості набуває удосконалення організації внутрішнього контролю руху грошових коштів, для чого необхідним є дослідження сутності та ефективного механізму його здійснення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку контролю, визначення сутності та необхідності його здійснення приділяли увагу як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Такі вітчизняні вчені, як Ф.Ф. Бутинець, Т.А. Бутинець, В.Д. Белік, З.Б. Живко, М.Д. Корінько, С.О. Левицька, Б.Ф. Усач та ряд інших науковців розглядали контроль як систему і як науку, яка направлена на збереження майна власників та правильність його використання. Проте, незважаючи на багатолітні дослідження, пов'язані із темою сутності контролю, його складових, визначення завдань, суб'єктів, об'єктів та формування методики проведення дані питання залишаються актуальними.

Разом з тим, недостатньо дослідженим залишаються питання побудови системи внутрішнього контролю руху грошових коштів підприємства, що спричиняє низький рівень надійності та достовірності результатів її функціонування.

Формування цілей полягає у визначенні принципів організації внутрішнього контролю та особливостей здійснення контрольних процедур, які використовуються при операціях з рухом грошових коштів підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття контролю з'явилося в лексиконі управлінців ще на початку XVIII століття. Як система контролю за діяльністю підприємства, воно сформувалося до початку XX століття у вигляді сукупності трьох елементів: розділення повноважень, ротація персоналу, використання та аналіз облікових записів. Пізніше функції контролю значно розширилися, перетворившись на організацію та координування дій, спрямованих на забезпечення збереження активів, перевірку надійності облікової інформації, підвищення ефективності операцій, дотримання запропонованої політики та процедур компанії. Еволюціонуючи і розширюючи сферу свого застосування, контроль до кінця XX століття перетворився на інструмент контролю за ризиками, де його функції тісно переплітаються з функцією управління ризиками – ризик-менеджментом [1, с. 165].

Для відповідності контролю сучасним вимогам розвитку бізнесу потрібно, щоб він базувався на передових досягненнях науки.

Вчені проводять різні тлумачення саме терміну контролю. Так, Ф.Ф. Бутинець визначає контроль як систематичне спостереження і перевірку процесу функціонування відповідного об'єкта з метою виявлення його відхилень від заданих параметрів [2, с. 6].

За Б.Ф. Усачем, контроль означає повторне повернення до раніше розглянутого питання, його перевірка означає перевірку виконання тих або інших господарських рішень з метою встановлення їхньої законності та економічної доцільності [3, с. 31].

З.Б. Живко трактує контроль як систему спостереження і перевірки відповідності процесу функціонування об'єкта управління ухваленим управлінським рішенням, визначення результатів управлінського впливу на керований об'єкт з виявленням відхилень, допущених у процесі виконання цих рішень [4, с. 16].

У сучасних умовах господарювання до сутності поняття «контроль» зростають вимоги для ефективності управління підприємствами, які обумовлюють необхідність функціональної активізації контролю і процесу його інформаційного забезпечення як складової частини управління.

Поняття внутрішнього контролю відомо доволі давно. Відмінністю внутрішнього контролю від зовнішнього є приналежність контролюючого суб'єкта підконтрольній системі. У ході побудови внутрішнього контролю необхідно виходити з визначення внутрішнього

контролю як системи, життєвий цикл якої складається з розроблення і впровадження, функціонування та, за необхідності, її коригування [5, с. 26].

Щодо визначення сутності внутрішнього контролю можемо погодитись із твердженням Т.А. Бутинець, яка зазначає, що дієва система внутрішнього контролю є надійною передумовою вдосконалення системи управління, ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, соціального захисту працюючих [6, с. 28].

Внутрішній контроль виступає саме тим забезпеченням, яке необхідне для досягнення поставленої мети, що дозволяє здійснювати контроль за майном, а також за ефективністю його використання. Як зазначає С.О. Левицька, проблеми внутрішнього контролю полягають у неефективному його здійсненні, тому необхідно удосконалити організаційне, технічне, економічне, юридичне та обліково-аналітичне забезпечення контрольної діяльності [7, с. 27].

Серед науковців відсутня чітка позиція щодо розмежування критеріїв між внутрішнім контролем, внутрішньогосподарським контролем та внутрішньосистемним. Така позиція спричинена, в першу чергу, направленістю та складовими, які включають в себе дані визначення. Вважаємо, що розмежування трактування контролю на внутрішньогосподарський, внутрішньосистемний чи внутрішній є недоречним, оскільки вони характеризують одне явище різними ключовими фразами.

Окрім розмежувань в системі трактування поняття внутрішнього контролю невіршеним також залишається питання щодо визначення його сутності та складових, які характеризують даний процес.

Внутрішній контроль є невід'ємною складовою системи управління, яка забезпечує ефективне функціонування господарської діяльності підприємства на належному рівні, за допомогою його можна виявити недоліки при здійсненні тих чи інших операцій та надати рекомендації щодо їх вирішення. Внутрішній контроль є сукупністю регламентованих на конкретному підприємстві дій, пов'язаних із процесом проведення контрольних процедур в ході здійснення господарської діяльності. Внутрішній контроль повинен здійснюватись постійно, оскільки операції з рухом грошових коштів є невід'ємною складовою діяльності підприємства, що і визначає його поступальний характер [8, с. 123].

Основними вимогами до системи внутрішнього контролю є: чітко визначена організаційна структура (відображає хто і за що конкретно відповідає); незалежний відділ внутрішнього аудиту; повний опис робіт з деталізацією обов'язків і відповідальності кожного працівника; ліміт повноважень; програми навчання персоналу та підвищення кваліфікації; періодичний перерозподіл обов'язків (для уникнення зловживань); внутрішні перевірки; контроль за повнотою та точністю первинних документів; організований нагляд за управлінською діяльністю та її аналіз [7, с. 27].

Необхідно звернути увагу на існування наступних критеріїв, яких необхідно дотримуватись при організації системи внутрішнього контролю:

- надійності;
- відповідності розмірам і ступеню складності підприємства;
- регламентації внутрішнього контролю та її залежності від розроблених керівництвом нормативних актів;
- відповідальності суб'єктів внутрішнього контролю за інформаційну безпеку та захист інформації [9, с. 192].

Визначення передумов, які впливатимуть на організацію внутрішнього контролю, дозволить не лише правильно його організувати, але й визначити відповідні методичні підходи до його проведення. Крім того, встановлення передумов, які впливатимуть на процес організації внутрішнього контролю, набуває особливого значення для підприємств, зокрема в частині руху грошових коштів, оскільки вони виступають високоліквідними активами, що приносять підприємству економічні вигоди (табл. 1).

Надійність, як одна з передумов організації внутрішнього контролю, відіграє надзвичайно важливе значення, оскільки від правильності проведення контрольних процедур та об'єктивної оцінки явищ, або відхилень, які можуть виникнути залежатимуть подальші

управлінські рішення пов'язані із вирішення проблем та уникненням їх виникнення в майбутньому.

Таблиця 1

Передумови організації внутрішнього контролю руху грошових коштів

№ з/п	Складова	Характеристика
1	Надійність	Результати контролю повинні бути обґрунтованими та об'єктивним для ефективного прийняття управлінських рішень
2	Застосування методичного інструментарію	Можливість застосування різних методів та прийомів контролю надасть змогу покращити його проведення
3	Внутрішня регламентація	Наявність внутрішньої регламентації щодо контролю сприятиме його правильній організації
4	Форма організації контролю	Залежно від способу організації контролю буде залежати специфіка його проведення
5	Зацікавленість керівництва в проведенні контрольних процедур	Зацікавленість керівництва в проведенні контролю та максимальній об'єктивності його результатів

Окрім наведених вище передумов, які визначають організацію внутрішнього контролю, велике значення має зацікавленість або цілі керівника в проведенні контрольних процедур. В даному випадку зацікавленість пов'язана із збереженням грошових коштів, які знаходяться у власності підприємства, як основоположної складової його безперервної діяльності.

Таким чином, дані передумови щодо процесу організації внутрішнього контролю свідчать, в першу чергу, про його важливість та необхідність з метою як формування правильних показників звітності, шляхом внесення коригувань, пов'язаних із можливим виявленням недочетів та лишків (за результатами проведеної інвентаризації), а також виявлення та усунення фактів навмисного зменшення грошових коштів матеріально-відповідальними особами різними шляхами, що дозволить вжити вчасних заходів та попередити негативні наслідки, які можуть виникнути.

Для того, щоб правильно організувати та провести внутрішній контроль необхідно визначити суб'єктів його проведення (табл. 2).

Таблиця 2

Суб'єкти проведення внутрішнього контролю

Суб'єкт	Характер роботи
Бухгалтерська служба	Документальне оформлення операцій з рухом грошових коштів
Служба внутрішнього контролю	Проведення планових та позапланових інвентаризацій. Вивчення доцільності та контролю операцій пов'язаних з рухом грошових коштів
Юридичний відділ	Вивчення договорів та контроль за проведенням операцій з рухом грошовими коштами з юридичної точки зору
Інші суб'єкти здійснення внутрішнього контролю	Документальне оформлення факту руху грошових коштів в межах своїх повноважень

Суб'єкти контролю – це особи і органи, які мають повноваження на здійснення контролю за виробничою і фінансовою діяльністю підприємства, а також мають право втручатися в його операційну діяльність і самостійно залучати винних до відповідальності [10, с. 9].

Кожний із наведених суб'єктів проводитиме контрольні процедури, пов'язані із процесом руху грошових коштів, що дозволить не лише контролювати їх наявність та збереження, але й управляти бізнес-процесами та оптимізувати діяльність підприємства.

Організацію процесу внутрішнього контролю операцій, пов'язаних з рухом грошових коштів, запропоновано розглядати в розрізі наступних етапів: організаційно-підготовчого, методичного, результативно-узагальнюючого, що дозволяє виявити зв'язки між складовими системи внутрішнього контролю. Використання запропонованого підходу до здійснення внутрішнього контролю руху товарів сприяє процесу його планування та здійснення, забезпечує побудову чіткого механізму здійснення контрольних заходів суб'єктами різних організаційних рівнів, обґрунтування причин виявлених порушень та відхилень. При цьому, ефективність перевірки повноти та достовірності відображення в бухгалтерському обліку і звітності інформації про рух товарів на підприємстві досягається одночасним проведенням інституційного, функціонального контролю та самоконтролю.

Для ефективної організації системи внутрішнього контролю необхідно володіти даними, пов'язаними із особливостями здійснення господарської діяльності. Зокрема, якщо це стосується операцій з рухом грошових коштів, доцільно виділити безпосередньо канали руху таких активів, вивчити діяльність конкретних структурних підрозділів і, відповідно до організаційної структури підприємства, впровадити службу внутрішнього контролю.

Вважаємо, що на підготовчому етапі організації внутрішнього контролю доцільно не лише здійснювати пошук висококваліфікованого персоналу, але й розробляти внутрішні документи, які регулюватимуть діяльність таких суб'єктів контролю, з розподілу їх повноважень та обов'язків, що дозволить охопити всі аспекти діяльності, а також сприятиме ефективному їх здійсненню.

Методичний етап передбачає безпосереднє застосування визначених методів та алгоритмів проведення контролю, що забезпечить отримання максимально точного результату перевірки.

Заключним етапом у процесі організації внутрішнього контролю вважається результативний етап, який є підсумком проведеної роботи. Вважаємо, що саме цей етап має велике значення, оскільки на основі проведення контролю та відповідно оформлених результатів приймаються управлінські рішення, а виявлені відхилення відображаються в бухгалтерському обліку.

Врахування зазначених елементів при побудові системи внутрішнього контролю на підприємстві створює умови для належного оприбуткування, зберігання та безперебійного процесу руху грошових коштів.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок, що чітко налагоджений внутрішній контроль грошових коштів на всіх етапах їх руху у системі управління забезпечує безперервність діяльності підприємства, виявлення та використання внутрішніх резервів зниження витрат обігу, а також запобігає зловживанням і перевитратам. Організація системи внутрішнього контролю спрямована, в першу чергу, на збереження майна власника, проте з розширенням видів діяльності в умовах високої конкуренції, внутрішній контроль є не лише одним із засобів збереження майна власника, але й ефективною системою, за допомогою якої можна оцінити поточну та спрогнозувати майбутню діяльність підприємства.

Список використаних джерел

1. Ковтун Т.В. Система внутрішнього контролю як невід'ємний елемент операційної системи підприємства / Т.В. Ковтун // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – №6. – Т. 1. – С. 164-170.
2. Бутинець Ф.Ф. Контроль і ревізія / Ф.Ф. Бутинець, В.П. Бондар, Н.Г. Виговська, Н.І. Петренко. – Житомир : ПП «Рута», 2006. – 560 с.
3. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія : підручник / Б.Ф. Усач. – К. : Знання, 2007. – 263 с.
4. Живко З.Б. Контрольно-ревізійна діяльність : навчальний посібник / З.Б. Живко, І.О. Ревак, М.О. Живко. – К. : Алерта, 2012. – 496 с.
5. Бухгалтерський облік і контроль державного сектора в умовах модернізації управління державними фінансами: у 2-х т. /за ред. Л.Г. Ловінської. – К. : ДНУ «Акад. фін. управління», 2013. – Т.2 : Реформування фінансового контролю як складової інституційних

реформ у системі управління державними фінансами / П.П. Андреев, О.О. Чечуліна, І.Ю. Чумакова та ін., 2013. – 328 с.

6. Бутинець Т.А. Розвиток науки господарського контролю: проблеми теорії, методології та практики : монографія / Т.А. Бутинець. – Житомир : ЖДТУ, 2011. – 772 с.

7. Левицька С.О. Управлінський і внутрішньогосподарський облік: завдання, мета і ефективність впровадження / С.О. Левицька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – №2. – С. 27-35.

8. Дроздова О.Г. Особливості організації внутрішнього контролю руху товарів / О.Г. Дроздова // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2015. – №1 (78). – С. 121-130.

9. Будник Л. Внутрішній контроль як засіб підвищення економічної безпеки бізнесу / Л. Будник, С.І. Саченко // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 4 (33). – С. 191-194.

10. Горбатова Є.Ф. Контроль і ревізія: навчально-практичний посібник / Є.Ф. Горбатова. – Сімферополь : ДІАЙПІ, 2010. – 329 с.

Гладій І.О., к.е.н, доцент,

доцент кафедри обліку та оподаткування,

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ;

Дзюба О.М., к.е.н, доцент,

доцент кафедри обліку та оподаткування,

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ;

Майстер Л.А., к.е.н.,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування,

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

MANAGEMENT REPORTING IN THE PROCESS OF IMPLEMENTATION OF THE STRATEGY OF THE ENTERPRISE

Анотація. В статті розглянуті теоретичні основи процесу формування управлінської звітності під час реалізації стратегічних цілей діяльності підприємства. Доведено, що формат стратегічної управлінської звітності – це спосіб розташування показників звітності, що дозволяє більш ефективно та економічно задовольняти потреби внутрішніх користувачів в інформації про стан об'єктів стратегічного управління.

Ключові слова: стратегія, управління, управлінська звітність, формат звітності, фінансові та нефінансові показники.

Abstract. In the article the theoretical bases of the process of formation of managerial reporting during the implementation of strategic goals of the enterprise are considered. It is proved that the format of strategic management reporting is a way of placing indicators of reporting, which allows more efficiently and economically to satisfy the needs of internal users in information about the status of objects of strategic management.

Keywords: strategy, management, management reporting, reporting format, financial and non-financial indicators.

Постановка проблеми. Організація ефективної діяльності будь-якого підприємства залежить від якості управління, яка багато в чому залежить від своєчасного отримання менеджером достовірної інформації про стан об'єкта управління. Формування та надання такої інформації є одним з основних завдань облікового забезпечення господарської